

?

У статті йдеться про роль розмовних елементів в українськомовних наукових текстах. Не будучи органічною частиною наукового стилю, ці елементи, однак, помітно збагачують його виражальні можливості. Зокрема, дають змогу називати нові явища, загострювати увагу читача, створювати в тексті атмосферу довіри, виражати схвальну або критичну авторську оцінку.

Ключові слова: науковий стиль, розмовне мовлення, взаємодія стилів.

«...»

¹ Троянская Е. С. Лингвостилистическое исследование немецкой научной литературы.— М., 1982.— С. 80, 93.
² Гавранек Б. Задачи литературного языка и его культура // Пражский лингвистический кружок: Сб. статей.— М., 1967.— С. 359.
³ Щерба Л. В. Избранные работы по русскому языку.— М., 1957.— С. 139.

струм, чутливість),

(вага, вартість, сила,

(.
мінусовий приріст).

: негативна дохідність, приріст збитковості,

«

»

: «

,

(

)

»⁴.

?

«

»

?

5.

: «...

“

”,

»^{6.1}

:

—

7. «

»

«

» —

⁴ Лаптева О. А. Как пишут ученые // Русская речь.— 1995.— № 2.— С. 62.

⁵ Франко І. Я. Зібрання творів : У 50 т.— К., 1982.— Т. 33.— С. 231.

⁶ Яковенко Н. Вступ до історії.— К., 2007.— С. 286.

⁷ Непійвода Н. Ф. Мовні засоби інформаційного комфорту // Наук. зал. Ін-ту журналістики.— К., 2002.— Т. 7.— С. 95.

... ?

... -

... ,

... ,

... : «

... !

... »⁸.

... ,

... : «

... »⁹.

... «

... брусом кулею

... паралелепіпеда гіперсфероїда»^{10 11}.

... ! «

... »¹².

... ?

... ?

⁸ Лосев А. Ф. Держание духа.— М., 1989.— С. 352-353.

⁹ Гнеденко Б. В. О математике.— М., 2000.— С. 23.

¹⁰ Дьедонне Ж. О деятельности Бурбаки // Успехи математических наук.— 1973.— Т. 28. Вып. 3. — С. 210.

¹¹ Étienne P. Au secours, Athéna! Le jargon des sciences.— Paris, 1996.— P. 89.

¹² Пилинський М. М. Розмовна лексика в писемних стилях сучасної української літературної мови // Взаємодія усних і писемних стилів мови.— К., 1982.— С. 67.

... : « -
 ,
 ,
 »¹³:

«А найважливіша логічна помилка полягає у твердженні, що коли ми прирівняємо конституцію до фенотипу, то будь-яка особливість повинна бути названа конституціональною. Ну, а якщо ми прирівняємо конституцію до генотипу, — хіба кожна фенотипічна особливість є конституційною?» (Богом., 155), «Нове уніатське духовенство, яке згодом відіграло важливу роль у поширенні національної культури серед народу, на той час ще не визріло. Сільські священики були і вбогі і мало освічені, то що вже говорити про їхню паству?» (Русан., 146), «В елліністично-римську добу, коли великі діяння предків покрив морок століть, а покійників не розпитаси, народилася компілятивна історія» (Яков., 230), «Творам елліністичних і римських компіляторів неабияк поталанило: з падінням Римської імперії їхні тексти самі набули статусу джерела, і в такій функції завдають клопоту сучасним історикам до сьогодні, бо ж іди знай, де Полівій, Плутарх, Лівій чи Светоній фантазують, а де оповідають *we es eigentlich gewesen*» (там же).

... 15. , -
 , -
 (-
) : « -
 ,
 :
 ,
 ,
 »¹⁶. , -
 ,
 « ,
 ».
 !»¹⁷.
 ,
 () , -
 - -
 (, ,) -
 -
 :
 ,
 ,
 « » ()
 « »).

¹³ Чуковская Л. К. В лаборатории редактора.— 2-е изд.— М., 1963.— С. 61.

¹⁴ Список скорочень див. у кінці статті.

¹⁵ Непійвода Н. Ф. Мова української наукової технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) : Автореф. дис.... д-ра філол. наук.— К., 1997.— С. 32.

¹⁶ Кримський А. Ю. Про нашу літературну мову // Кримський А. Ю. Твори : У 5 т.— К., 1973.—Т. 3.— С. 131.

¹⁷ Там же.

«З'ясовано, що увесь поведінковий репертуар, який використовують студенти з метою суміщення навчання і роботи, можна розбити на дванадцять груп, які, в свою чергу, по діляють на три поведінкові стратегії: *трудогаи, ловкача й нероби*» (Демб., 10), «Під час орга нізації перерв слід враховувати те, що *безладдя і біганина, галас і крик* погано впливають на дітей, не дають відпочинку нервовій системі, призводять до надмірного збудження» (Бойко, 33), «Немає доказів, якими можна було би переконати читача, що один письменник великий, а другий незначний, або й взагалі *нездара*. Тому трапляються читачі, які вважають Кафку не зрозумілим і тому *нудним*» (Чиб., 299), «Олег Ляшко — відомий український політик, лідер Радикальної партії України та колишній член партії “Батьківщина”, колишній журналіст, а за раз знаний за схильністю до епатажу. Його поведінка часто нагадує *блазенаду* чи *клоунаду*, тому і сприймається як засіб політичного піару» (Завал., 74).

1990-

суржик

«

нікчемний (. *юридично нікчемний законопроект*).

«Втім, судова *тяганина* і спрямований проти неї “остаточний термін” були характерними для феодального права багатьох країн того часу» (Музич., 206), «Геронтогенез та його основні закономірності. Періодизація життя людей похилого віку: передстаречий, старечий, післястаречий, *старезний* вік» (Колеси., 5), «До цього списку можна додати й такі характерні риси постмодерної культури, як: відсутність правил та ідеалів, синтез та синкретизм, еkleктизм та мозаїчність, іронія, ігровий стиль, естетизація *бридкого* та побутового...» (Стан., 141), «Шкірна *сверблячка* зменшилась або зникла зовсім у 74 % пацієнтів із внутрішньом'язовим введенням препарату і у 69 % хворих із внутрішньовенним шляхом введення “Гептралу”» (Черн.-Кушн., 102; пор. нейтральний термін *свербіж*).

1970-

: «

»¹⁸.

«

»¹⁹.

(

¹⁸ Пилинський М. М. Проблеми культури української мови на сучасному етапі // Мовознавство — 1979.— № 3.— С. 11.

¹⁹ Gajda Sł. Język nauk humanistycznych // Poliszczyna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci.— Kraków, 1999.— S. 25.

«Так, наприклад, для ПЛЕС типу Ugiex, зазвичай вибирають ширину, яка складає 4 СВВ стовпчика. Вузли розташовані *пліч-о-пліч*, а тому необхідний модуль може бути розташований в окремому місці (позиції) з достатньою кількістю вільних вузлів» (Дун.-Тих., 242), «На жаль, “уседержавного” осмислення цих визначальних позицій не відбулося, що і спричинило постійні хитання і *шархання* з боку в бік із наміром “*намацати*” те, що могло б відродити ін новаційну структуру країни» (Спас.-Фат., 98), «Без глибокого аналізу того, що зроблено й до сягнуто в минулому, без постійного осмислення теоретичної спадщини немислима науково-дослідна робота взагалі, у дослідженні проблем виховання всебічно розвинутої особистості забуття історичного аспекту призвело б до *дилетантства й кустарщини*» (Сухомл., 58), «На очах у глядачів сліпий інвалід війни перетворюється на *хвацького* парубка-новобранця, який міняє фізичну сліпоту на соціальну сліпоту, піддавшись загальним мілітаристським настроям, що вирували напередодні війни» (Луч., 186), «В умовах, коли банківський сектор ще повністю *не оговтався* після фінансової кризи, яка розпочалась у 2008 році, пошук дієвих механізмів зниження банківських ризиків є надзвичайно актуальним» (Корн., 353).

«Абстрактна лексика — це те, що найбільше цікавило П. Куліша в тих мовних джерелах старовини, які він розшукав і до яких *жадібно припадав*» (Шев., 2003, 27), «І. Нечуй-Левицький *бурчав* на нове покоління, вбачаючи в його відриві від села тільки негативне явище» (там же, 57), «Потебня *слухно сміявся* з констатованого Жигецьким нібито постійного влас тивого українській мові в її фонетичному розвитку нахилу до голосного і» (Шев., 2002, 16-17), «Він *радо підхоплює* формулу Щерби про “абстракції прамов”» (там же, 51-52), «...Потрібна була велика обережність і старанна перевірка висновків Ганцова. За це *взялася* Курило. Передусім вона взялася вивчати найдалше на північ висунені українські говірки» (там же, 19).

«Щоб нейтралізувати *осоружний* етнонім у старих текстах, російські дослідники фаль шують, переробляючи термін “русин” на притаманну їхній мові прикметникову форму “руській»» (Нак., 124), «Будь-яка критика, зокрема, й конструктивна з боку незаангажованих експертів, сприймається як політична гра, чи навіть *вихватки* фінансованих чужоземними державами “підривних” елементів» (Ясько, 154), «До того ж поціновувачами порцеляни в усі часи були освічені заможні люди, а в революційній Україні подібні “мішанські” *вибрики* аж ніяк не віталися» (Рев., 209), «На думку деяких підприємців, корпоративна культура — це “*панські витребеньки*”, які викликають надмірні вимоги з боку підлеглих, а результатів можна досягти “*витисканням соків*” із підлеглих без відповідної компенсації» (Ляг., 91).

«Не хочеться навіть припуститися думки, що досвідчений учений вважає свою аудиторію (читачів журналу) за *недоумків*, не спроможних самостійно зіставляти факти і оцінювати висновки, зроблені на їх базі» (Ситн., 268-269).

²⁰ Степанов Ю. С. Константи : Словарь русской культуры.— 3-е изд.— М., 2004.— С. 254-255.

»²¹.

22.

- *Богомолець О. О.* Вибрані праці.— К., 1969.— 422 с.
- *Бойко О. О.* Оздоровчо-виховне значення організованої перерви у режимі навчального дня учнів початкових класів // Вісн. Чернігів, нац. пед. ун-ту.— Сер. «Педагогічні науки». Фізичне виховання та спорт.— 2014.— Вин. 118. — С. 32-34.
- *Дембіцький С. С.* Теоретична валідизація в соціологічному дослідженні: методологія та методи: Автореф. дис.... канд. соц. наук. — К., 2011.— 16 с.
- *Дунець Р. Б., Тиханський Д. Я.* Дослідження часткової реконфігурації ПШС // Радіоелектронні і комп'ютерні системи.— 2009.— № 6.— С. 240-244.
- *Завальська Л. В.* Мовленнєва поведінка українських політиків конфліктно-агресивного типу (на матеріалі політичних ток-шоу) // Філологічні студії. — 2013. — Вин. 4. — С. 71-78.
- *Колесникова В. Ф.* Робоча програма навчальної дисципліни «Геронтопсихологія».— К., 2012.— 27 с.
- *Корнієнко О. В.* Впровадження трансфертного ціноутворення в українських банках та його наслідки // Наук. зал. Нац. ун-ту «Острозька академія»: Сер. «Економіка».— 2012.— Вил. 19.— С. 353-356.
- *Лучик О.* Проблематика і поетика п'єси Юри Зойфера «Еді Лехнер заглядає в рай» // Новітня філологія.— 2008.— № 10 (30).— С. 175-193.
- *Музиченко П. П.* Боротьба із судовою тяганиною за статутами Великого князівства Литовського // Актуальні проблеми держави і права.— 2007.— Вин. 36.— С. 206-210.

²¹ *Непийвода Н. Ф.* Мовні засоби інформаційного комфорту.— С. 95.

²² *Лихачев Д. С.* Письма о добром.— М., 2006.— С. 66.

- — *Нагорняк Г.* Вплив корпоративної культури на подолання конфліктів на підприємстві як важливий напрямок забезпечення ефективності праці менеджера // Соціально-економічні проблеми і держава.— 2010.— Вип. 1.— С. 83-93.
- — *Наконечний Є. Н.* Украдене ім'я: Чому русини стали українцями. — 4-е вид.— Л., 2004.— 351 с.
- — *Ревенко Н.* Художньо-стильові особливості українського радянського фарфору // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. праць.— К., 2008.— Вип. 8.— С. 207-211.
- — *Русанівський В. М.* Історія української літературної мови.— К., 2001.— 392 с.
- — *Ситник К. М.* Теоретичні й дискусійні питання ботаніки в Україні на сучасному етапі // Укр. ботан. журн.— 2008.— Т. 65. № 2.— С. 263-273.
- — *Спасибо-Фатєєва І.* Необхідність трансформації українських вузів для за провадження інноваційної моделі приватно-державного партнерства // Вісн. Академії правових наук України.— 2008.— № 2.— С. 97-105.
- — *Станіславська К.* До питання структурної організації та змістового наповнення спецкурсу // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.— 2013.— №6.— С. 141-146.
- — *Сухомлинський В. О.* Вибрані твори : У 5 т.— К., 1976-1977.
- — *Чернова В. М., Кушнір І. Е.* Патогенетичні механізми і терапевтичні аспекти внутрішньопечінкового холестазу при хронічних захворюваннях печінки // Суч. гастроентерологія.— 2013.— № 6.— С. 100-107.
- — *Чибізова Т. В.* Метафоричність стилю Франца Кафки та проблеми перекладу // Наук. зал. Нац. ун-ту «Острозька академія» : Сер. «Філологічна».— 2010.— Вип. 15. — С. 297-303.
- **2002** — *Шевельов Ю. В.* Портрети українських мовознавців.— К., 2002.— 132 с.
- **2003** — *Шевельов Ю.* Внесок Галичини у формування української літературної мови.— К., 2003.— 160 с.
- — *Яковенко Н.* Вступ до історії.— К., 2007.— 376 с.
- — *Ясько Р. О.* Актуальні проблеми державної політики щодо розвитку кадрового потенціалу в гуманітарній сфері // Держ. управління: теорія та практика.— 2013.— № 2. — С. 151-156.

P. O. SELIHEY

COLLOQUIALISMS IN ACADEMIC DISCOURSE: CHANCE OR REGULARITY?

The article deals with the role of colloquial elements in Ukrainian academic texts. Not being an integral part of the academic discourse, these elements, however, significantly enrich its expressive resources. In particular, they make it possible to call a new phenomenon, focus the reader's attention, create an atmosphere of trust, and express a favorable or critical author's assessment.

K e y w o r d s: academic discourse, spoken language, interaction languages.